

POZDRAVNA RIJEČ IBRE KARABEGOVIĆA, DIREKTORA INSTITUTA ZA ISTORIJU BiH

Drugarice i drugovi,

Dozvolite mi da u ime Instituta za istoriju u Sarajevu, Muzeja istočne Bosne, Regionalnog arhiva i izdavačke organizacije »Univerzal« iz Tuzle otvorim okrugli sto »Generalni štrajk rudara Bosne i Hercegovine i husinska buna 1920. godine« i najsrdačnije pozdravim sve prisutne.

Neposredni povod za ovaj naš skup je objavljivanje Zbornika dokumenata o generalnom štrajku rudara Bosne i Hercegovine i husinskoj buni, a održavamo ga u okviru četrdesetogodišnjice NOB-e i socijalističke revolucije i proslave Dana rudara.

U opštoj borbi radničke klase naše zemlje u međuratnom periodu, generalni štrajk rudara Bosne i Hercegovine i husinska buna zauzimaju posebno mjesto. U širem smislu ovaj događaj je sastavni dio posljeratnih burnih socijalnih i političkih gibanja u evropskim razmjerama. Oružani sukob štrajkača sa žandarmerijom i vojskom, krajem decembra 1920. godine, u kojem je bilo mrtvih i ranjenih, predstavlja izraz veoma zaoštrenih klasnih, socijalnih i nacionalnih suprotnosti u Kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca. Akcija revolucionarnog radničkog pokreta i u okviru nje ekonomske i političke akcije radničke klase nailazile su na oštro reagovanje vladajućeg režima.

Nakon rušenja mađarske sovjetske republike, koncem avgusta 1919. godine, vlada je pojačala mjere u cilju opšteg napada na revolucionarni radnički pokret u Jugoslaviji i zbog »održavanja reda i rada u zemlji«. Uporedo sa opadanjem revolucionarne plime i revolucionarnog oduševljenja u Evropi i na Balkanu, vladajuća jugoslovenska buržoazija otpočela je sa organizovanim i sistematskim napadom na ranije izvojevane tekovine radničke klase. Oštrica je u drugoj polovini 1920. godine bila uperena protiv rudara u cijeloj zemlji, posebno u Bosni i Hercegovini, u kojoj je položaj rudarskih radnika bio najteži. Nasrtaji buržoazije na stečena prava i tekovine radničke klase i njeno odbijanje da udovolji zahtjevima rudarskih radnika izazvali su prvo štrajk rudara Slovenije. Slovenački rudari štrajkovali su od 18. decembra 1920. do 11. januara 1921. godine. Nekoliko dana kasnije, 22. decembra, stupili su u štrajk rudari Bosne i Hercegovine. I ovdje je štrajk zašao i u 1921. godinu.

Kao jedna od posljedica husinske bune, u toku 1921. i 1922. godine je sudski proces rudarima-štrajkašima i Juri Keroševiću, koji je naišao na veliki odjek u zemlji i inostranstvu. U ovom vremen-
skom razdoblju odigrali su se događaji od velikog značaja za jugo-
slovenske narode i narodnosti kao što su stvaranje Kraljevine SHS,
ujedinjenje revolucionarnog radničkog pokreta i stvaranje Komu-
nističke partije Jugoslavije.

Polazeći od istorijskog značaja i vremena u kojem su se ovi
događaji odigrali, posebno od dosadašnjih saznanja o njima, od nau-
čne rasprave na ovom »Okruglom stolu« se očekuje da generalni
štrajk rudara Bosne i Hercegovine što realnije ocijeni i smjesti u
okvir ondašnjih društveno-ekonomskih i političkih kretanja u zem-
lji i šire, naravno u onim razmjerama koje dozvoljava raspoloživo
vrijeme i ovakav oblik naučne rasprave. Smatrali smo da bi bilo
veoma korisno i od značaja za naredne slične poduhvate ako se kri-
tički osvrnemo i na samu knjigu građe koja će sigurno biti najbolja
podloga za dalje i svestranije izučavanje ovog veoma značajnog do-
gađaja u istoriji jugoslovenskog revolucionarnog radničkog pokreta.